

7. Предприятие в условия рыночной экономики // Экономика предприятия / Под ред. проф. В.Я. Горфинкеля, проф. В.А. Швандара. – 4-е издание. – М.: ЮНИТИ-ДАНА. – 2007. – С. 24–162. – 608 с.

8. Политическая экономия /Под ред. В.В. Радаева. – М.: Изд-во МГУ. – 1992. – 414 с. – С. 103.

9. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: пер. 17-го англ. изд. – М.: ИНФРА-М. – 2009. – XXVIII С. 899, 916 с.

10. Асаул А.Н., Карасев А.В. Экономика недвижимости. [Электронный ресурс] Учебное пособие. – М.: МИКХиС. – 2001. Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/asaul/index.php

11. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. –

Москва: Азбуковник. – 1999. – 944 с.

12. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М. – 2007. – 495 с.

13. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. – Москва: Книжный мир. – 2001. – 895 с.

14. Мескон Майкл Х., Основы менеджмента. Учебник: Пер. с англ. / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедрури. – 3-е изд. – М.; СПб.; Киев: Вильямс. – 2012. – 672 с.

15. Селезньова О.О. Організаційно-економічний механізм управління ринковою діяльністю роздрібних торговельних підприємств: Монографія. / О.О. Селезньова, М.П. Сахацький, Г.М. Запша. – Одеса: КП ОМД. – 2012. – 182 с.

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

LIQUIDITY MANAGEMENT SMALL ENTERPRISE: THEORETICAL ASPECTS

У статті розглянуто базові теоретичні підходи до організації системи управління ліквідністю малого підприємства в умовах реформування вітчизняного бізнесу. Доведено, що саме ліквідність є ключовим показником, відповідно до якого приймаються всі управлінські рішення, спрямовані на забезпечення стабільного функціонування суб'єктів господарювання.

Ключові слова: ліквідність, управління, бізнес, мале підприємство, платоспроможність, кредитоспроможність.

В статье рассмотрены базовые теоретические подходы к организации системы управления ликвидностью малого предприятия в условиях реформирования отечественного бизнеса. Доказано, что

именно ликвидность является ключевым показателем, согласно которому принимаются все управленческие решения, направленные на обеспечение стабильного функционирования субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: ликвидность, управление, бизнес, малое предприятие, платежеспособность, кредитоспособность.

In the article the basic theoretical approaches to the management of small enterprises liquidity in restructuring the domestic business are considered and proved, that liquidity is a key indicator, whereby all accepted management solutions to ensure stable functioning entities.

Keywords: liquidity management, business, small business, solvency and creditworthiness.

УДК 334.012.64

Старостенко Г.Г.

д.е.н., професор,
професор кафедри економічної теорії
Університет державної фіскальної
служби України

Постановка проблеми. В умовах низької платоспроможності вітчизняних малих підприємств зростає увага власників і фінансових менеджерів до проблеми збалансованості грошових потоків і забезпечення ліквідності. З метою вирішення цієї проблеми необхідно більше уваги приділяти методам оцінки, управління та внутрішнього контролю за формуванням, розміщенням та використанням оборотних активів малими підприємствами на основі сформованої інформаційної системи для обґрунтованого прийняття управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію та реалізацію розробленої політики розвитку підприємства.

Адаптація вітчизняного малого бізнесу до нових форм економічних відносин в умовах

виходу зі світової фінансово-економічної кризи зумовлює потребу вирішення проблемних питань, пов'язаних з економічним розвитком суб'єктів малого підприємництва. На даний час діяльність вітчизняних підприємств значною мірою ускладнюється тривалою кризою платоспроможності контрагентів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, несприятливим та нестимулюючим податковим законодавством, скороченням виробництва, гострим дефіцитом фінансових ресурсів. У даному контексті практичного значення в ході діяльності підприємства набуває його ліквідність та платоспроможність, як здатність своєчасно та у повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями перед постачальни-

ками, працівниками, державою, керівниками і суспільством в цілому, в тому числі, трансформуючи свої активи в ліквідні грошові засоби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деталізовано процес управління ліквідністю підприємства досліджують у своїх роботах Бланк І.О., Лігоненко Л.О., Мазаракі А.А., Ковальчук Г.В., Ситник Г.В., Ушакова Н.М. та інші науковці. Серед закордонних дослідників, що займалися питаннями оборотності операційних активів р. Брейлі, Є.Ф. Брігхем, Е. Голтрадт, С. Мейєрс, Д. Ван Хорн.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності ліквідності малого підприємства, а також визначення заходів щодо стратегічного та оперативного управління нею.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема недостатності ліквідних засобів прямо залежить від управління оборотними активами. Найбільш інформативними у зв'язку з цим є показники оборотності товарних запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості. Ці дані розраховуються у розрізі операційного і фінансового циклу. Фінансовий цикл показує період часу, протягом якого власні оборотні кошти підприємства беруть участь операційному циклі. Що довшим є фінансовий цикл, тим більшою є потреба підприємства в грошових коштах для придбання оборотних засобів для забезпечення операційної діяльності. Як наслідок, при збільшенні фінансового циклу збільшується від'ємний грошовий потік, що скорочує чистий грошовий потік. Таким чином, в основі управління ліквідністю підприємства лежить регулювання грошових потоків.

Використовувані підприємством грошові активи знаходяться в постійному русі, що супроводжується постійною зміною їхніх видів і форм. Процес такого постійного руху і трансформації, який характеризується оборотом активів, здійснюється у виді визначених повторюваних циклів. Під циклом обороту активів розуміють період повного завершення кругообігу окремих їхніх функціональних груп і видів, у результаті чого вони повертаються до вихідної своєї форми – грошовим активам. Характер кругообігу активів, що формують внутрішні і зовнішні грошові потоки підприємства, проілюстрований на рисунку 1.

Як видно з наведеного рисунка, характеру кругообігу коштів підприємства, авансованих в оборотні і необоротні активи, притаманна визначена специфіка, що відбивається на формуванні сукупного грошового потоку. Поточна ліквідність прямо пов'язана з операційним циклом, структура якого показує:

- 1) ліквідність поточних активів;
- 2) платоспроможність (управління дебіторською і кредиторською заборгованістю, – фінансовим циклом; про поточну неплатоспроможність свідчить перевищення періоду обороту дебіторської заборгованості над періодом обороту кредиторської заборгованості; зворотна ситуація є показником платоспроможності);

3) можливість підвищення отриманого прибутку шляхом визначення резервів скорочення операційного циклу. Це пов'язано з тим, що постійні загальновиробничі, збутові і адміністративні витрати не залежать від оборотності запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості. Зростання виручки від реалізації шляхом скорочення операційного циклу не призводить до зростання вищезазначених витрат. Внаслідок цього відбувається зростання отриманого прибутку завдяки грамотному управлінню діяльністю підприємства, що безпосередньо визначається обліковою політикою підприємства, політикою закупок і політикою продаж.

Розуміння цих взаємозалежностей є дуже актуальним для підприємців України, особливо для суб'єктів малого бізнесу. Вони дуже часто намагаються покрити свої витрати шляхом підвищення ціни, але, в результаті, такі дії призводять до зниження обсягів реалізації і втрати конкурентних позицій. Запаси готової продукції залежуються на складі, знижується ліквідність, збільшується виробничий цикл (внаслідок зростання періоду обороту готової продукції). Підприємці є неплатоспроможними перед контрагентами, співробітниками і державою, а в малому бізнесі – це перший крок до кризи.

Базовою характеристикою сталого розвитку підприємства є його фінансова стабільність. За останні роки простежується негативна тенденція щодо рівня фінансової стабільності вітчизняних підприємств, наочним показником якої виступає поточна ліквідність. Недостатність вільних

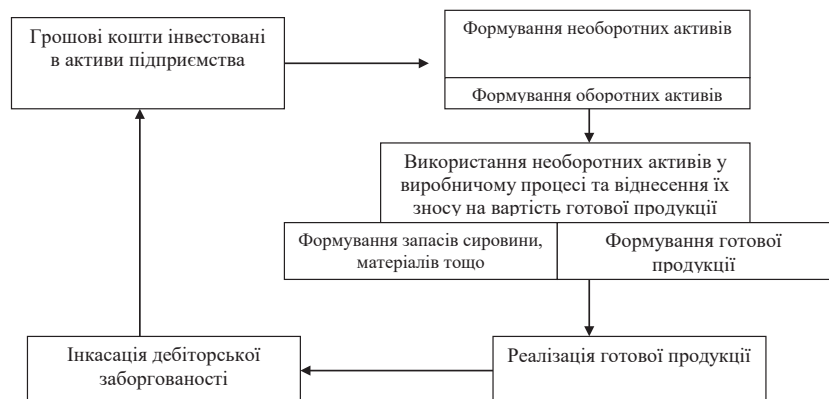

Рис. 1. Характер кругообігу активів підприємства, що формує його грошові потоки

Джерело: розроблено автором

обігових коштів призводить до неможливості розширення обсягів діяльності вітчизняних підприємств. Одним з напрямів вирішення цієї проблеми є пошук шляхів оптимізації управління грошовими потоками підприємства, що напряму залежить від управління його оборотними активами (зокрема, оборотність товарних запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості).

Ліквідність підприємства в ринковій економіці є першочерговою умовою існування підприємства як суспільно-економічного інституту. Переважна більшість вітчизняних підприємств мають проблеми з низьким рівнем ліквідності. З метою переходу до світових стандартів ведення бізнесу в контексті підтримки належної ліквідності, на підприємствах України доцільно запровадити контролінг грошових потоків, під яким розуміють специфічну інформаційну систему, що забезпечує контроль, регулювання і балансування руху грошових коштів на базі принципу управління за відхиленнями. Стратегічний контролінг грошових потоків направлений на забезпечення фінансової рівноваги і формування стабільних внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування підприємства в довгостроковій перспективі. Оперативний контролінг грошових потоків направлений на збалансування додатних і від'ємних потоків грошових потоків з метою забезпечення поточної платоспроможності підприємства, під якою вважаємо за доцільне розуміти додатне значення чистого грошового потоку, оцінка якого здійснюється за допомогою звіту про рух грошових коштів.

Для українських малих підприємств запровадження системи управління ліквідністю грошових потоків є стратегічним завданням їх виживання на ринку. Такий підхід дасть змогу врахувати причинно-наслідкові зв'язки явищ господарської діяльності, які мають прямий чи опосередкований

вплив на платоспроможність підприємства. Ліквідність підприємства є результатом складної системи причинно-наслідкових процесів, ефективне управління якими забезпечить виживання і процвітання підприємства як в поточному періоді, так і в стратегічній перспективі.

Система взаємовпливу ефективної діяльності та стабільного розвитку малого підприємства на основі управління ліквідністю представлено на рисунку 2.

Аналіз економічної літератури та нормативних документів свідчить про наявність різних тлумачень сутності платоспроможності та ліквідності підприємства, протиріч в методичних підходах до розрахунку показників, що формують їх рівень, та загальній оцінці платоспроможності та ліквідності підприємства. Переважно вчені визначають платоспроможність підприємства як здатність погашати свої короткострокові фінансові зобов'язання.

Ліквідність у загальному розумінні означає здатність цінностей перетворюватися в грошові кошти. Вона характеризується наявністю в підприємства ліквідних засобів у формі залишку грошей у касі, грошових коштів на рахунках у банку та тих елементів оборотних активів, що легко реалізуються. Ступінь ліквідності визначається тривалістю часового періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Що коротший період, то вища ліквідність цього виду активів. Ліквідність є одним із аспектів платоспроможності, пов'язаної з перетворенням наявних засобів в таку форму, яка дозволяє виконати свої зобов'язання [9].

Важливо, що ці аспекти тісно пов'язані між собою, оскільки часто можна продати актив дуже швидко за короткий час, але із значною знижкою в ціні [10, с. 121]. Зазвичай розрізняють високоліквідні, низьколіквідні та неліквідні цінності (активи).

Що легше і швидше можна отримати за актив повну його вартість, то більш ліквідним він є. Для товару ліквідність буде відповідати швидкості його реалізації за номінальною ціною [11, с. 195].

І.О. Бланк формулює найбільш ґрунтовне визначення ліквідності. «Ліквідність – спроможність окремих видів майнових цінностей бути швидко перетвореними в грошову форму без втрати своєї поточної вартості в умовах складеної кон'юнктури ринку. Таке поняття ліквідності характеризує її як функцію часу (строку можливого продажу) і ризику (можливої втрати вартості майна за умов терміновості його продажу)» [1, с. 51].

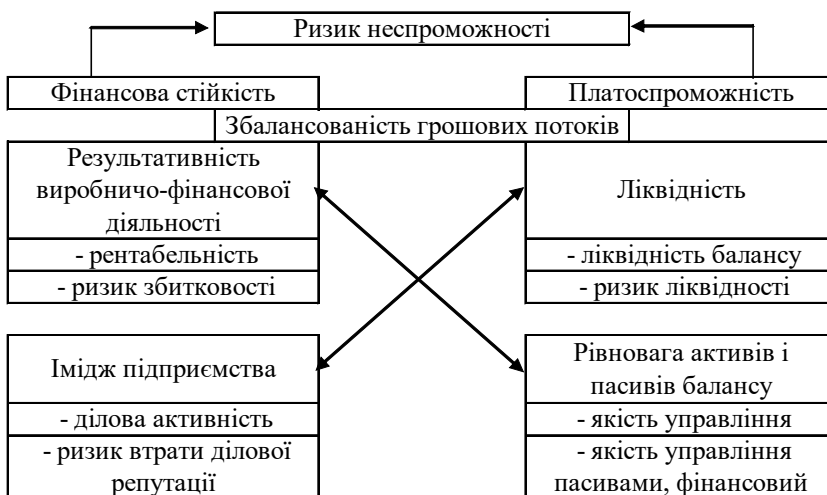

Рис. 2. Ліквідність в системі стабільного розвитку суб'єктів малого бізнесу

Джерело: розроблено автором

Запропоноване визначення ліквідності суб'єкта господарювання, як здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань, як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів найбільш повно відображає природу цього поняття та враховує ринкові умови господарювання. Поняття платоспроможності та ліквідності суб'єкта господарювання дуже близькі, але друге є місткішим, оскільки від ступеня ліквідності залежить платоспроможність.

Розрізняють поняття майнової (абсолютної) ліквідності та фінансової (відносної) ліквідності. Майнова (абсолютна) ліквідність означає здатність активу трансформуватись у кошти. Фінансова (відносна) ліквідність означає готовність і спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання у повному обсязі й у встановлені кредитною угодою строки. Це визначається політикою підприємства щодо збереження ліквідності, основне завдання якої це уникнення неліквідності і неплатоспроможності завдяки пошуку в необхідних обсягах резервів коштів та інших ліквідних активів [14].

Підсистемами ліквідності підприємства є: ліквідність балансу – можливості підприємства у встановлені терміни за допомогою наявного на його балансі майна розрахуватися за своїми зобов'язаннями [3]; ліквідність активів – здатність якогось активу трансформуватися в грошові кошти в ході передбаченого виробничо-технологічного процесу [8]; ступінь ліквідності – величина, зворотна часу, необхідному для перетворення активів у грошові кошти. Таким чином, що менше час, який буде потрібно, щоб даний вид активів був переведений в грошову форму, то вище його ліквідність [12, с. 214].

Активи підприємства, що відображаються у його балансі, мають різну ліквідність і тому можуть бути розміщені (за спаданням): грошові кошти на рахунках і в касах підприємства; банківські векселі, державні цінні папери; поточна дебіторська заборгованість, позики видані, корпоративні цінні папери (акції підприємств, що котируються на біржі, векселі); запаси товарів і сировини на складах; машини та обладнання; будівлі та споруди; незавершене будівництво.

Взаємозв'язок між платоспроможністю та ліквідністю підприємства, ліквідністю балансу і ліквідністю активів показано на рисунку 3.

Аналіз ліквідності полягає не тільки в тому, щоб оцінити ліквідність підприємства, його активів і джерел їх формування, а й у тому, щоб на цій основі розробити заходи, спрямовані на поліпшення цих фінансово-еко-

номічних показників. Аналіз ліквідності балансу підприємства якраз дозволяє виявити найважливіші аспекти і слабкі позиції в діяльності суб'єкта господарювання та показує, за якими напрямками потрібно проводити таку роботу, аби домогтись поліпшення фінансового стану підприємства.

Основними функціями аналізу ліквідності малих підприємств є:

- визначення відповідності цільовим параметрам і потенційним можливостям, виявлення тенденцій, локальних і закономірних змін та їх інтенсивності, впливу факторів на ці зміни;
- визначення різного роду відхилень від норм, диспропорцій, структурних деформацій, можливостей виникнення несприятливих і ризикових ситуацій, їх інтенсивності та динаміки, а також факторів, що на них впливають;
- виявлення потенційних можливостей зміни та розвитку ліквідності та платоспроможності підприємств, притаманних їм явищ і процесів, попередження та нейтралізація відхилень від норм, диспропорцій, структурних деформацій, несприятливих і ризикових ситуацій, виявлення кола регульованих факторів, шляхів і засобів їх реалізації;
- контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень, ефективністю використання ресурсів та дотриманням соціальних норм і стандартів [4, с. 110].

В умовах ринкових відносин фінансовий аспект забезпечення прийнятних умов діяльності підприємства стає найактуальнішим, оскільки безпосередньо пов'язаний із життєздатністю підприємства. Важливою складовою цих умов є підтримка ліквідності підприємства.

Ліквідність виявляється у фінансових відносинах, що виникають у процесі реалізації механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства. Її вплив на фінансовий стан підприємства здійснюється за допомогою спеціалізованих методів та інструментів. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства містить капітальний і платіжний аспекти.

Капітальний аспект фінансової стійкості підприємства відображає ступінь відповідності потреби

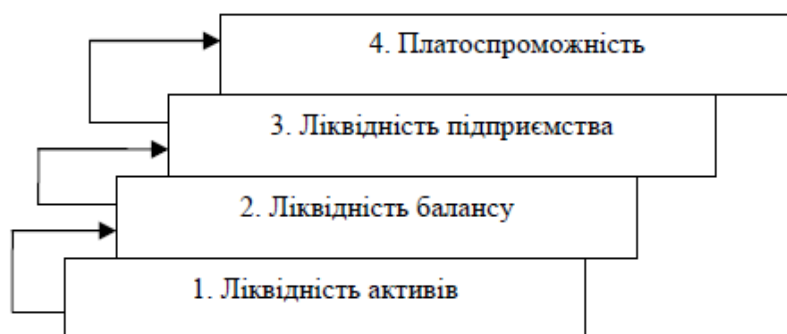

Рис. 3. Взаємозв'язок ліквідності та платоспроможності підприємства

у фінансових ресурсах можливостям їх формування за рахунок різних видів джерел. Він характеризує ефективність фінансового забезпечення діяльності підприємства та виявляється у раціональності структури його капіталу.

Платіжний аспект фінансової стійкості підприємства відображає відповідність потреби господарства у платіжних ресурсах можливостям їх формування за рахунок трансформації оборотних активів різних видів. Він характеризує ефективність забезпечення ліквідності і платоспроможності підприємства і виявляється в раціональності структури оборотних активів.

Виділення ліквідності у фінансах малих підприємства у складі платіжного аспекту фінансової стійкості відображає її позицію як основи фінансових відносин економічних контрагентів у механізмі своєчасного погашення поточних зобов'язань. Ліквідність грає важливу роль в забезпеченні кредитоспроможності, реструктуризації боргів, антикризовому фінансовому менеджменті та інших специфічних розділах організації фінансів підприємства.

Управління діяльністю малого підприємства будується на визначених базових категоріях, до найважливіших з яких належать кінцеві (головні) цілі діяльності. Кінцеві цілі малого підприємства формуються під впливом багатьох об'єктивних та суб'єктивних чинників, таких як уявлення менеджера про місію підприємства, склад його характеру, система стимулювання його праці, макроекономічне середовище, в якому діє підприємство. Кожній цільовій установці відповідають певні групи економічних показників, які менеджерами підприємств застосовують у практичній діяльності для оцінки ступеня її досяжності, серед яких ключовим є показник ліквідності.

Роль управління ліквідністю малого підприємства істотно зросла через: жорсткі умови його функціонування, пов'язані зі змінами макроекономічного середовища, появу конкуренції, перехід від м'яких до жорстких бюджетних обмежень, з відмовою держави від прямої підтримки господарюючих суб'єктів.

При розробці політики управління ліквідністю активів підприємства потрібно враховувати особливості необоротних та оборотних активів як об'єкта фінансового управління. Стратегія управління необоротними активами значною мірою залежить від ступеня їх ліквідності. При цьому ліквідними вважаються ті необоротні активи, які можна у разі необхідності продати за ціною не нижчою за ціну придбання за мінусом амортизації.

Управління ліквідністю оборотних активів підприємства повинно обов'язково поєднуватися з управлінням поточними пасивами. При цьому визначається чистий оборотний капітал, як різниця між поточними активами і поточними

зобов'язаннями. Що більший чистий оборотний капітал, то більша частина оборотних активів підприємства фінансується на короткостроковій основі, а отже зростає ліквідність активів і зменшується ризик втрати неплатоспроможності.

Для нормального функціонування підприємства необхідно скорочувати час переведення в кошти на поточному рахунку засобів, які іммобілізовані у запасах сировини, готової продукції та дебіторської заборгованості. Тому при розробці політики раціонального управління ліквідністю оборотних коштів підприємства окремо розробляється комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ліквідності та прискорення оборотності окремих видів поточних активів (товарно-матеріальних запасів, дебіторської заборгованості, поточних фінансових інвестицій).

Щоб уникнути проблеми неплатежів між підприємствами, які призводять до ризиків неплатоспроможності, доцільно вживати такі заходи: відмова від фінансових операцій, рівень ризику за якими надзвичайно високий і не відповідає критеріям ефективної фінансової політики підприємства; зниження питомої ваги позикових фінансових ресурсів у господарському обороті; підвищення рівня ліквідності активів шляхом збільшення питомої ваги оборотних активів.

Більшість підприємств малого бізнесу перебувають у кризі ліквідності, яка набула систематичного характеру, можна констатувати, що існуючі на сьогодні методи та моделі управління ліквідністю характеризуються низькою ефективністю. Управління ліквідністю та платоспроможністю доцільно розглядати з позиції системно-процесного підходу. Так з позиції системного підходу, управління ліквідністю та платоспроможністю – це складна структурно-функціональна цілісність, складові якої упорядковані таким чином, що здійснюється управлінський вплив керуючої підсистеми на керовану підсистему через механізм превентивного і реактивного антикризового управління [13, с. 8].

Керуючу підсистему слід розглядати у нерозривній єдності суб'єктів управління ліквідністю підприємства та їх параметрів, що через механізм управління впливають на керовану підсистему. Чіткий розподіл функцій, повноважень та обов'язків забезпечить уникнення конфліктних ситуацій і їх дублювання, наявність науково обґрунтованої системи принципів управління дозволить формувати правила поведінки суб'єктів управління, зв'язки субординації та координації створюють налагоджений механізм прийняття управлінських рішень. Крім того, керовану підсистему слід розглядати з позиції дворівневого об'єкту антикризового управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства, що складається з операційної ліквідності та урівноважуючого потенціалу ліквід-

ності, використання якого відбувається з метою регулювання дефіциту операційної ліквідності.

Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств доцільно формувати з позиції сукупності взаємопов'язаних підсистем, а саме: цільової, функціональної, забезпечення та «зворотного зв'язку». Ураховуючи те, що цільова підсистема є базою для визначення напрямів діяльності, організаційної структури, задач та інструментарію управління, а відсутність цілей обумовлює неефективність діяльності підприємства – все це свідчить про високий рівень значущості даної підсистеми. Цілі повинні будуватися виходячи із можливостей підприємства (фінансові, матеріально-технічні, кадрові тощо), узгоджуватися із загальною стратегією діяльності підприємства, відповідати реальним умовам діяльності і забезпечувати ефективність здійснення антикризового управління ліквідністю підприємства [7, с. 84].

Обов'язковою умовою адекватного управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства є наявність підсистеми забезпечення, у тому числі методичного (сукупність методів та інструментів, за допомогою яких здійснюється вплив керуючої підсистеми на керовану), інформаційного (сукупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують збір, обробку інформації та формування висновків, і дають можливість оперативно приймати необхідні управлінські рішення), матеріально-технічного (основні засоби та нематеріальні активи, необхідні для функціонування системи антикризового управління ліквідністю), кадрового (персонал з відповідним рівнем кваліфікації, а також сукупність засобів, що сприяють підвищенню продуктивності їх праці), нормативно-правового (сукупність внутрішньобанківських положень, законодавчих і нормативно-правових актів України, що регулюють діяльність підприємства).

Підсистема «зворотного зв'язку» передбачає рух інформаційних потоків від суб'єкта прийняття рішень до суб'єкта їх виконання, і навпаки. З огляду на це, по каналам «зворотного зв'язку» від виконавців до менеджерів передається інформація про стан об'єкту управління, що дає можливість здійснювати поточний контроль за ним, вчасно виявляти відхилення і оперативно приймати управлінські рішення [15, с.82].

Важливо зазначити, що у фінансовому управлінні за допомогою основних коефіцієнтів ліквідності підприємства можна вирішити такі головні завдання:

– своєчасне діагностування передкризового стану підприємства і вжиття необхідних заходів щодо прогнозування кризових явищ;

– усунення неплатоспроможності, формування фінансової стійкості підприємства, мінімізація наслідків фінансової кризи;

– запобігання зниженню інвестиційної привабливості, скороченню власних коштів для фінансування виробничо-господарської діяльності, залученню значних коштів, які можуть призвести до фінансових труднощів чи фінансової кризи.

Особливості оцінки стану ліквідності малих підприємства в системі антикризового управління показує, за якими конкретними напрямками треба вести роботу, також дає можливість виявлення найбільш важливих аспектів і найбільш слабких позицій у фінансовому стані на конкретному підприємстві. Також важливим у фінансовому управлінні є забезпечення стабільного розвитку підприємства та стійкого фінансового стану за будь-яких економічних, політичних, соціальних ситуацій. Для вирішення даного завдання важливим є комплексний та систематичний аналіз фінансових показників діяльності підприємства; якісний рівень управління підприємством, тобто можливості оперативного прийняття рішень і їх реалізації; оптимізація бізнес-процесів [6].

Отже, точна характеристика об'єктів та суб'єктів управління ліквідністю, факторне обґрунтування та розробка алгоритму управлінського впливу на рівень ліквідності та платоспроможності підприємства має для системи управління велике значення, оскільки визначають оптимальність управлінських рішень. Нестійка економічна ситуація, брак власних коштів, відсутність досвіду управління ліквідністю та платоспроможністю разом з іншими аспектами фінансового стану, а також й інші причини призводять до втрати платоспроможності і, як наслідок, до банкрутства підприємства, що обумовлює необхідність модернізації підходів до управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.

Завданнями управління ліквідністю є здійснення діагностики рівня (стану) ліквідності; оцінка впливу дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на ліквідність підприємства; управління активами за термінами погашення; управління вартістю ресурсів, які використовуються для забезпечення ліквідності; прогнозування потреби в ліквідних коштах [2].

Наслідками низького рівня ліквідності є нездатність підприємства сплатити свої поточні борги і зобов'язання, що веде, у свою чергу, до обов'язкового продажу довгострокових фінансових вкладень та активів і, у гіршому випадку – до зниження дохідності і банкрутства.

Для суб'єкта малого бізнесу більш важливим є наявність грошових коштів, ніж прибутку. Їх відсутність на рахунках у банку в силу об'єктивних особливостей кругообігу засобів може привести до кризового фінансового стану.

Збереження ліквідності – важлива умова належної діяльності підприємства, основний напрям протидії банкрутству. Необхідно керувати

процесом формування рівня ліквідності. Менеджери та економічні служби підприємств повинні мати у своєму розпорядженні відповідні інструменти. Проте донині проблема управління ліквідністю підприємства сповна не вирішена.

Висновки з проведеного дослідження.

На сучасному етапі формування ринкового середовища нагального вирішення потребує проблема адаптації малих підприємств до функціонування в умовах жорсткої конкуренції. Саме конкуренція як рушійний фактор спонукає підприємства та пов'язані з ними суб'єкти економічних відносин до вдосконалення власної діяльності, що робить їх більш успішними на ринку й витривалими у боротьбі за здобуття прихильності споживачів.

Обмеженість фінансового забезпечення малого бізнесу спричиняє поступове погіршення умов їх господарювання, що вказує на доцільність зміни підходів щодо управління ліквідністю. У процесі моніторингу ліквідності підприємств та визначення принципів управління нею виявлено, що лише змістовна аналітична робота та системний підхід до оцінки ліквідності, діагностики ризику ліквідності та організація управління ним у загальній системі фінансового менеджменту малого бізнесу забезпечать необхідний рівень стану розрахунків та умови для успішної трансформації активів підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / І.О. Бланк. – СПб.: Петербург. – 2002. – 240 с.
2. Виноградов О.А. Методи аналізу ліквідності на основі впровадження інновацій на засадах маркетингу / О.А. Виноградов // Маркетинг і бізнес. – 2006. – С. 65–73.
3. Глущенко О.О. Вдосконалення менеджменту ліквідності (платоспроможності) за умов платіжно-розрахункової кризи в Україні / О.О. Глущенко // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/8483/1/04.pdf>.

4. Долинская М.Г. Маркетинг и конкурентоспособность промышленной продукции / М.Г. Долинская, И.А. Соловьев. – М.: Издательство стандартов. – 1991. – 128 с.

5. Дудяк Р.П. Роль і місце товарів у системі маркетингових комунікацій / р. П. Дудяк // Вісник ЛДАУ: Економіка АПК. – 2009. – № 14(2). – С. 274–279.

6. Євчук Л.А. Формування конкурентних переваг сільськогосподарськими підприємствами [Електронний ресурс] / Євчук Л.А. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/21_DNIS_2009/Economics/49529.doc.htm

7. Казакуца О.С. Бенчмаркінг як інструмент підвищення ліквідності підприємства / О.С. Казакуца // «Вісник» № 2(7), 2007. – С. 83–86.

8. Каріка І.М. Покращення фінансового стану підприємства за рахунок розробки механізму поповнення оборотних коштів / І.М. Каріка // Режим доступу: <http://www.google.com.ua/search?hl=en&inlang=ru&q=site%3Awww.nbu.gov.ua>.

9. Картава Ю.О. Управління ліквідністю підприємств / Ю.О. Картава // Режим доступу: <http://dSPACE.uabs.edu.ua/handle/123456789/3604>.

10. Котляр М.Л. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства / М.Л. Котляр // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 4. – С. 120–124.

11. Котляр М.Л. Платоспроможність та ліквідність в системі оцінки фінансової стійкості підприємства / М.Л. Котляр // Економічний простір. – 2008. – № 11. – С. 192–199.

12. Литвин Б.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Б.М. Литвин., Стельмах М.В. – К.: «ХайТек Прес». – 2008. – 336 с.

13. Минаева Е.В. Оценка экономического развития предприятий хлебопродуктового комплекса – теория и методология / Е.В. Минаева, А.Н. Сидоров // Хранение и переработка сельхозсырья. – № 1. – 2016. – С. 8–13.

14. Слободянюк І.С. Оцінка платоспроможності підприємства в сучасних умовах / І.С. Слободянюк // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/61998.doc.htm.

15. Ярошенко С.П. Резерви підвищення ліквідності підприємства / С.П. Ярошенко. – Суми: Козацький вал. – 2008. – 249 с.